

A KÚRIA
mint felülvizsgálati bíróság
végzése

Az ügy száma: Kfv.V.35.487/2022/5.
A tanács tagjai: Dr. Darák Péter tanácselnök
Dr. Demjén Péter előadó bíró
Dr. Márton Gizella bíró
Ságiné dr. Márkus Anett bíró
Dr. Stefancsik Márta bíró
A felperes: felperes1 (cím1)
A felperes jogi képviselője: Dr. Horváth Ügyvédi Iroda (ügyintéző: jogi
képviselő1 ügyvéd, cím2)
Az alperes: NAV Fellebbviteli Igazgatósága (cím3)
Az alperes jogi képviselője: Tormáné dr. Erős Anett kamarai jogtanácsos
A per tárgya: illetékügy
A felülvizsgálati kérelmet előterjesztő fél: a felperes
Az elsőfokú bíróság neve és a felülvizsgálni kért jogerős határozat száma: a Budapest
Környéki Törvényszék 9.K.702.503/2021/13. számú ítélete

Rendelkező rész

A Kúria a Budapest Környéki Törvényszék 9.K.702.503/2021/13. számú ítéletét hatályon kívül helyezi, az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítja.

A felperes felülvizsgálati eljárásban felmerült költségét 50.000 (ötvenezer) forintban, az alperes felülvizsgálati eljárásban felmerült költségét 10.000 (tízezer) forintban állapítja meg.

A végzés ellen további felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] A felperes a 2018. május 15. napján kelt és a 2020. szeptember 17-én kelt okirattal megerősített ingatlan adásvételi szerződéssel megvásárolta a helység¹ belterület helyrajzi szám¹ helyrajzi szám alatt felvett, a természetben cím⁴ szám alatt található lakás megjelölésű ingatlant, 7.500.000 forint vételár ellenében. Az adóhatóság felé benyújtott B400-as adatlapon az ingatlan forgalmi értékét az adásvételi szerződésben foglaltakkal egyezően 7.500.000 forintban jelölte meg és kérte a vásárlást megelőző három vagy azt követő egy éven belül eladott másik lakástulajdon esetén az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 21. § (2) bekezdése alapján járó illetékkedvezményt azzal, hogy a kedvezmény feltételeinek megfelel, az eladott lakástulajdon helyrajzi számát is közölte (helyrajzi szám² hrsz., a természetben cím⁵ szám).

[2] Az ingatlanügyi hatóság a 2021. április 27. napján kelt határozatával a felperes által megvásárolt ingatlanra az 1/1 arányú tulajdonjogot per kimenetelétől függő hatállyal, adásvétel jogcímén jegyezte be az ingatlan-nyilvántartásba. Az adóhatóság az ingatlanban 2021. július 7. napján szemlét tartott, majd az ingatlan 1/1 tulajdoni hányadának forgalmi értékét a helyszíni szemle tapasztalatai és a rendelkezésére álló összehasonlító értékadatok alapján, az Itv. 68. § (2) bekezdésében foglalt rendelkezések alkalmazásával 14.384.000 forintban állapította meg és a 2021. augusztus 4. napján kelt 5523497178 számú fizetési meghagyásával 575.376 forint visszerthes vagyónátruházási illeték megfizetésére kötelezte a felperest. Indokolása szerint a felperes által beszámítani kívánt ingatlan eladási ára már beszámításra került egy másik, felperes által megvásárolt lakóingatlan vételárába, ezért az Itv. 21. § (2) bekezdésében megállapított illetékkedvezmény nem alkalmazható, emiatt a fizetendő vagyonszerzési illeték kiszámítására az általános szabályok szerint került sor.

[3] A felperes fellebbezése alapján eljáró alperes a 2021. október 8. napján kelt 6424347025 számú határozatával a fizetési meghagyást helybenhagyta. Indokolása szerint a felperesnek, mint vagyonszerzőnek az ingatlan tulajdonjogának megszerzésével a szerződés megkötése napján visszerthes vagyónátruházási illetékkötelezettsége keletkezett. Az illeték alapja az ingatlan 1/1 tulajdoni hányadának terhekkel nem csökkentett forgalmi értéke. Amennyiben a per kimenetele folytán az árverési vevő 1/2-ed tulajdoni hányada az ingatlanra bejegyzésre kerül, úgy az elévülési időn belül az Itv. 80. § (1) bekezdése alapján illeték törlése vagy visszatérítése iránti kérelemmel élhet.

[4] Rögzítette, hogy az ingatlan forgalmi értékét a rendelkezésre álló összehasonlító értékadatok, valamint a helyszíni szemlén tapasztaltak alapján 542.963 forint/m² átlagos korrigált fajlagos értékkel számolva, valamint az Itv. 68. § (2) bekezdésében foglalt rendelkezések alkalmazásával 275.607 forinttal mérsékelve állapította meg 14.384.393 forintban. Az összehasonlító értékadatok kiválasztásának elsődleges szempontja az Itv. 69. § (6) bekezdésében rögzített kétéves időbeli korlát, amelynek az elsőfokú adóhatóság által felhasznált precedens ingatlanok megfelelnek. A kiválasztás következő kritériuma, hogy ugyanazon településrészen elhelyezkedő ingatlanok kerüljenek figyelembevételre, majd az azonos rendeltetés (lakás), az értékelt ingatlanéhoz hasonló alapterület (27 m²), a tárgyi ingatlanhoz térben is időben a lehető legközelebb álló ingatlanok kerüljenek kiválasztásra. A szélsőségesen magasnak vagy alacsonynak tekinthető fajlagos értékű ingatlanokat kizárva, tíz, összehasonlításra alkalmas értékadatot nyert ki a fenti feltételek vizsgálatát követően, mely adatok az összehasonlítás tényleges elvégzésére alkalmasak voltak, mivel megfelelnek az Itv. 69. § (6) bekezdésében rögzített szempontoknak. Egyenként értékelve a kiválasztott ingatlanokat, rögzítette az ingatlanok jellemzőit.

[5] Megállapította, hogy az elsőfokú adóhatóság – helyesen – az összehasonlító értékadatok átlagos fajlagos értékéhez képest értékcsökkentő korrekcióként alkalmazta az értékelt ingatlan az átlagosnál rosszabb, felújítandó állapotát 10%-ban, valamint az értékelt ingatlan tisztázatlan jogi helyzetére tekintettel további 10% korrekciót alkalmazott. Az ingatlan nem forgalomképtelen, csupán a folyamatban lévő per lezárultáig nehezebben értékesíthető. Ezért vett figyelembe értékcsökkentő korrekciót. A felperes a fellebbezésben olyan új tény, körülmény, amely a döntés megváltoztatását indokolná, nem adott elő.

A kereseti kérelem és a védírat

[6] A felperes keresetében elsődlegesen az eljárás megszüntetését kérte, mivel a tulajdonjoga az ingatlanra véglegesen bejegyezve nincs, észszerűtlen és indokolatlan érdeksérelmet jelentene, ha meg kellene fizetnie az illetéket miközben az ingatlan fele más tulajdonába kerül és kérvényeznie kell majd a visszafizetést ahelyett, hogy tiszta helyzetben döntene az alperes. Másodlagosan az alperesi határozat megváltoztatását kérte akként, hogy vagyónáruházási illeték 300.000 forintban kerüljön megállapításra 7.500.000 forintos vételár alapulvételével. Szerinte az első- és másodfokú határozat jogellenes, mivel az adóhatóság nem vette figyelembe az adózás rendjéről szóló 2017. évi CL. törvény (a továbbiakban: Art.), valamint az adóigazgatási rendtartásról szóló 2017. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Air.) rendelkezéseit, az ügyben felmerült tényeket, a szerződés valós tartalmát, a tényleges jogkeletkeztető időpontokat, az ingatlan állapotát és az összehasonlító értékelési szempontokat. Az alperes az Itv.-t megsértve járt el, jogait visszaélés-szerűen gyakorolta a forgalmi érték megállapításánál. Indítványozta az Alkotmánybíróság megkeresését figyelemmel arra, hogy az Itv. 68-69. §-ainak alperes általi értelmezése az Alaptörvénybe ütközik.

[7] Az alperes védíratában – határozati indokait fenntartva – a felperes keresetének elutasítását kérte. Hangsúlyozta, az egyes tényezők a forgalmi érték megállapításánál nevesítésre kerültek, a korrekciók alkalmazását okszerűen megindokolta, visszaélés-szerű joggyakorlás nem állapítható meg.

Az elsőfokú eljárás per eldöntése szempontjából releváns történései

[8] Az elsőfokú bíróság a 2022. január 13. napján kelt 5. sorszámú idézésével peres feleket 2022. február 3. napjára, 11 órára, a per tárgyalására megidézte és az idézéssel együtt megküldeni rendelte a felperesnek a védíratot.

[9] A per 2022. február 3-án megtartott első tárgyalásán felperes kijelentette, hogy 2022. február 1-én keresetpontosítást terjesztett elő. Előadta továbbá, hogy az alperesi védírat a felperes részére nem került megküldésre.

[10] A tárgyalási jegyzőkönyv tartalmazza az eljáró bíró tájékoztatását arról, hogy az adóhatósági határozat jogszabálysértő voltát a felperesnek kell bizonyítania, ennek keretében lehetősége van arra, hogy bizonyítási indítványt tegyen, bizonyítékot csatoljon, a bizonyítás sikertelenségéből eredő következmények a felperes terhén maradnak. A felperes a keresetét

legkésőbb az első tárgyaláson változtathatja meg, legkésőbb az első tárgyaláson elő kell adnia a bizonyítékait, bizonyítási indítványait.

[11] Az elsőfokú bíróság kötelezte az alperest, hogy a felperesi keresetpontosításokra 15 napon belül írásban nyilatkozzon, valamint a tárgyalási jegyzőkönyv mellékleteként kiadni rendelte a felperes részére az alperes védiratát, a tárgyalást elhalasztotta és új hatánapot tűzött.

[12] A perben 2022. szeptember 29. napján megtartott tárgyaláson a felperes szakértői bizonyítás iránti indítványt terjesztett elő annak tisztázására, hogy a vételár meghatározásánál van-e jelentősége a jogi állapotnak. Az elsőfokú bíróság a felperes ezen bizonyítási indítványának teljesítését mellőzte.

Az elsőfokú ítélet

[13] Az elsőfokú bíróság a felperes keresetét elutasította. Indokolásában megállapította, hogy a felperes alap nélkül kérelmezte az eljárás megszüntetését. Nincs annak perbeli jelentősége, hogy a felperes tulajdonjogának bejegyzése per kimenetelétől függő hatállyal történt. A felperes a polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 5:178. §-a értelmében 2020. szeptember 21. napján megszerezte az ingatlan 1/1 tulajdoni hányadát. Az esetleges polgári per felperes számára kedvezőtlen alakulása esetén lehetőség van az Itv. 80. § (1) bekezdésében foglaltak szerint elévülési időn belül előterjesztett illeték törlése, visszatérítése iránti kérelem benyújtására.

[14] Az adóhatóságnak a felperes tulajdonszerzése kapcsán további tényállás-tisztázási kötelezettsége nem keletkezett. Az illetékügyben eljáró hatóság a vagyonszerző nyilatkozatát figyelembe veheti, de a nyilatkozat nem kizárólagos jelentőségű, az abban foglaltakhoz az adóhatóság kötve nincs. A forgalmi érték megállapításával összefüggésben a vonatkozó jogszabályok egyértelműen rendelkeznek, amennyiben összehasonlító értékadatok rendelkezésre állnak, első sorban ez alapján kell kimunkálni az illetékfizetési kötelezettséget.

[15] Az Itv. 68. § (1) bekezdése alapján egyértelmű, hogy a vagyonszerzési illeték alapjául szolgáló forgalmi érték megállapításánál az abban az időpontban fennálló forgalmi érték az irányadó, amikor az ingatlanügyi hatóság a hozzá érkezett vagyonszerzési ügy iratait továbbítja az állami adóhatóságnak. Ezen jogszabályi rendelkezés kógens, eltérésre az adóhatóságnak nincs jogi lehetősége. Az elsőfokon eljáró adóhatóság az ingatlan forgalmi értékét a rendelkezésre álló összehasonlító értékadatok és a helyszíni szemle alapján állapította meg. Az összehasonlító értékadatok között felperesi ingatlannal azonos településrészen található ingatlanok szerepelnek, egyes ingatlanoknál háztömb és utcabeli azonosság is megállapítható, azonos fajtájú és rendeltetésű ingatlanok adatait használta fel az adóhatóság és két évnél nem régebbi forgalmi értékadatokat vett figyelembe. Nincs olyan körülmény, amelyből hamis adatok előkerülésére lehetne következtetni.

[16] Az összehasonlító forgalmi értékadatok kiválasztása Itv. 69. § (6) bekezdésében rögzített szempontoknak megfelel. A helyszíni szemlén az adóhatóság feltárta az ingatlan jellemzőit, azokat jegyzőkönyvben rögzítette, mivel a lakás állapota felújítandó, kellően alapos indokát adta a 10%-os mértékű értékcsökkentő korrekció alkalmazásának.

[17] A tárgyi ingatlannal megegyező építési idejű, azonos technológiájú házakban azonos elrendezésű lakások kerültek felhasználásra, ugyanazon lakótelepen összehasonlítandó értékadatként, a négy legmagasabb fajlagos értékű adat közül három darab a tárgyi

ingatlanlannal azonos háztömbben, egy ugyanabban a lépcsőházban volt található. Nem indokolt egyéb értékmódosító korrekció alkalmazása. Az összehasonlítás alapjául szolgáló ingatlanok emeleti elhelyezkedését figyelembe véve az adóhatóság okszerű indokát adta annak, hogy lift megléte vagy hiánya címén értékmódosító korrekció alkalmazása nem indokolt. Az ingatlan tisztázatlan jogi helyzetére tekintettel az adóhatóság 10%-os mértékű értékcsökkentő korrekciót alkalmazott, amelynek okszerű indokát adta. A bíróság a korrekciós tényezőket nem mérlegelheti felül. Ezért a megállapított korrigált fajlagos érték (542.963 forint/m²) helytállónak tekinthető. Mivel az illetékkötelezettség keletkezésének 2018. május 15-i napja és a vagyonszerzési ügy iratainak adóhatóság részére 2021. április 29. napján történő továbbítása között 1081 nap telt el, ezáltal 275.607 forint mérséklést kellett eszközölni, a forgalmi érték Itv. 68. § (2) bekezdésében foglaltak alapján történő meghatározása helytálló. Méltányosság gyakorlására – törvényi felhatalmazás hiányában – jelen ügyben nem volt lehetőség.

[18] Előadta azzal összefüggésben, hogy a szakértői bizonyítás elrendelését a bíróság mellőzte, hogy a per első tárgyalásának a 2022. február 3. napján tartott tárgyalás volt tekinthető, melyről készült jegyzőkönyv tartalmazza, hogy a per első tárgyalása az adott tárgyalás és a bíróság tájékoztatást adott arról is, hogy a Kp. 78. § (3) bekezdése értelmében bizonyítási indítvány előterjesztésére legkésőbb az első tárgyaláson van lehetőség. Nincs jelentősége annak, hogy a tárgyalást közvetlenül megelőzően a felperes egy nyilatkozatot nyújtott be, mivel az lényegében az elsőfokú fizetési meghagyás elleni fellebbezés tartalmát ismétli, nem tekinthető egy eljárást megindító keresetlevélnek. Az első tárgyalás elhalasztására arra tekintettel került sor, hogy a bíróság nem tudta ezt a nyilatkozatot az alperes részére továbbítani és az alperesnek a tisztességes eljárás követelményeinek megfelelően ennek tartalmát meg kellett ismernie. Alappal fel sem merülhet az, hogy az alperes a határidőben benyújtott keresetlevelet a 3. számú bírósági végzésben foglaltaknak megfelelően ne nyújtotta volna be a bíróságra. A felperes 2022. február 3. napján, a per első tárgyalásán is abban a helyzetben volt, hogy a szakértő kirendelésére vonatkozó indítványát előterjessze. Ennek elmulasztásával kapcsolatos perjogi következményeket viselni tartozik.

[19] Önmagában az a körülmény, hogy az adóhatóság esetlegesen az Itv. 68-69. §-ainak értelmezését nem azok tartalma és az Alaptörvénynek megfelelően végzi, a közigazgatási perben eldönthető kérdés, nem igényli Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezését. A bíróság aggályt nem észlelt az Itv. felperes által megjelölt rendelkezéseivel összefüggésben, ezért mellőzte a felperes e körben tett indítványát.

A felülvizsgálati kérelem és az ellenkérelem

[20] A felperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítását kérte. Kérelmet terjesztett elő a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 34. § b) pontja alapján az Itv. 68. § (1)-(2) bekezdésének Alaptörvény-ellenessége megállapítása érdekében az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezése iránt, mivel az, hogy a jelenlegi szabályozás jogszerűnek tekintti akár az 1084 nap elteltét is egy hatóság ügyintézésében, a XIII. cikket a tulajdon körében, a XXIV. cikket a tisztességes és észszerű határidőben történő eljáráshoz való jog körében, a XXX. cikket a gazdaságban való részvétel arányában való közteherviselés körében sérti.

[21] Az elsőfokú bíróság – felperes álláspontja szerint – megsértette a Kp. 58. § (4) bekezdését, 57. § (1) bekezdését, 2. § (1)-(3) bekezdését és (6)-(7) bekezdéseit, 2. § (7) bekezdését, 36. § (1) bekezdés b) pontját, a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 111. §-át, a Kp. 2. § (4) bekezdését, 46. § (7) és/vagy (8) bekezdését, 71. § (2) bekezdés b), d) pontjait, 79. § (2) bekezdését, 76. § (1) bekezdését és 86. § (1) bekezdését.

[22] Indokolása szerint az elsőfokú bíróság az előkészítő eljárásban és a tárgyalási szakaszban – különösen az első tárgyaláson – jogszabálysértéseket követett el. Így nem történt meg a védírat megküldése a felperesnek az első tárgyalás előtt. A 9. számú jegyzőkönyv tartalmazza, hogy jegyzőkönyvben foglalt végzésében rendelte el ennek megküldését a bíróság, így ez további bizonyítást nem igényel. Ez pedig önmagában kizárja a 2022. február 3-i tárgyalásnak az első érdemi tárgyalásnak való minősítését. Ezért a felperes nem volt abban a helyzetben, hogy nyilatkozatot tegyen, mivel nem ismerte a védíratot. A Kp. 57-58. §-ában foglalt rendelkezések a tanácselnök feladatába tartoznak, a védírat megküldésének elmulasztásával a bíróság nem tett meg mindent azért, hogy hatékony jogvédelmet nyújtson felperesnek, hiszen az nem ismerte az alperesi perbeli álláspontot. A bíróságnak minden eszközzel hozzá kell járulnia a felek jogainak és kötelezettségeinek gyakorlásához, ezen keresztül a tisztességes eljárás, a perkoncentráció és az eljárási igazságosság megvalósulásához.

[23] A 2022. február 3-i tárgyaláson nem oktatta ki az elsőfokú bíróság a felperest a bizonyítás részletes menetéről, a bizonyítási eszközökről és arról, hogy azt az első érdemi tárgyalásnak tekinti. Ezt megelőzően is már az előkészítő szakaszban eljárási szabályokat sértett az elsőfokú bíróság a jogi képviselő nélkül eljáró felperes hátrányára. Így az Alkotmánybíróság megkeresésére vonatkozó felperesi indítványt nem a tartalma szerint értelmezte, mivel a felperes kérelme azt tartalmazta, hogy az alperes jogértelmezése sérti az Alaptörvényt, ami arra az esetre vonatkozik, ha alperes jogértelmezése helyes. Az elsőfokú bíróság kreált ehelyett egy olyan tartalmat, ami eleve jogszabály által kizárt és ellentmondásban áll a kereset tartalmával, de hiánypótlásra nem hívta fel, személyes meghallgatásra nem idézte e körben a jogi képviselő nélkül eljáró felperest, nem nyilatkoztatta az előkészítő szakaszban sem, majd a vitatott első tárgyaláson sem tisztázta a felperes ezen indítványának tartalmát.

[24] Nem a felperesnek kellett volna indítványozni szakértő kirendelését, hanem a bíróságnak hivatalból az előkészítő szakaszban meg kellett volna tennie a perkoncentráció elősegítése érdekében. Az elsőfokú bíróság megsértette a tisztességes eljárás követelményét, mivel nem kötelezte az alperest a felperes által vitatott tények bizonyítására és nem derítette fel a tényállást olyan mértékben, ami a tárgyalás berekesztésére alapot adott volna.

[25] A felperes keresetpontosításában vitatta, hogy az összehasonlító adatok az összehasonlításra maradéktalanul alkalmasak és rámutatott a hiányosságokra (lift, felújítottság, zajterhelés, emeleti elhelyezkedés stb.), amiket a hatóság a határozataiban nem közölt. Az elsőfokú bíróság nem tisztázta a tényállást, holott nem ismert az iratanyagból az összehasonlításra használt ingatlanok házszáma, emelet száma, hogy melyikhez tartozik lift, melyikhez nem.

[26] A kereset azon részével kapcsolatban, miszerint az ingatlan állapotába a jogi állapot is beletartozik, ezért az összehasonlító adatok alkalmatlanok az összehasonlításra, mivel tárgyi ingatlan értékesíthetetlen, a tényállás rögzítése iratellenes és jogsértő, mert nem tartalmazza, hogy a felperes elsődleges és másodlagos indokolást terjesztett elő a keresetben. Az elsőfokú ítélet kizárólag a másodlagos indoklásra adott választ és nem indokolja, hogy mitől okszerű 10%-os értékcsökkenést figyelembe venni a jogi helyzetre tekintettel, mi a logikai, piaci, jogi láncolata az okszerűségnek. Nem vizsgálja a végrehajtási előzmények és perfeljegyzés

összefüggő háttérét, piaci árra gyakorolt hatását. Értelmetlen kijelentés, hogy a korrekciós tényezőket nem mérlegelheti felül, ez a Kp.-ben sehol nem szerepel. Az alperes által értékelt korrekciós halmazon belül a lift, zaj, műszaki állapot, jogi állapot stb. nagyobb értékcsökkenést jelent, mint 2x10%.

[27] Iratellenes, jogsértő és a felperes nem állította, hogy értékcsökkentő korrekció nem került figyelembevételre, csak azt, hogy nem kellő alapossággal és mértékkel lett kialakítva. Alaptalan az a kijelentés is, hogy a korrekció az adóhatóság szabadságába tartozik, mivel ez nem a hatóság szabadsága, hanem a jogszabályi rendelkezések értelmezése, ami a valósághű és méltányos eljárás követelményéből következik. Iratellenes az az állítás, hogy felperes a beruházás, felújítás kapcsán előadást nem tett, mivel a fellebbezésében és a keresetben is szerepel, hogy tett a felperes előadást, de nem a 2020. évi szerződést követően keletkezett beruházásokra, felújításokra tette, hanem az azt megelőző 2018. évre.

[28] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében kérte a jogerős ítélet hatályában történő fenntartását, valamint a felperesnek az Itv. 68. § (1)-(2) bekezdése Alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló alkotmánybíróági eljárás kezdeményezésre irányuló kérelmének elutasítását.

A Kúria döntése és jogi indokai

[29] A felperes felülvizsgálati kérelme alapos.

[30] A Kp. 120. § (5) bekezdése értelmében a felülvizsgálati eljárásban a bizonyítás felvételének nincs helye. A Kúria a felülvizsgálati kérelem elbírálása során a jogerős ítélet meghozatalakor rendelkezésére álló iratok és bizonyítékok alapján dönt. A felülvizsgálat kereteit a Kp. 115. § (2) bekezdése folytán alkalmazandó 108. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem és a felülvizsgálati ellenkérelem jelöli ki.

[31] A tisztességes eljárás fogalmával, kritériumaival az Alkotmánybíróság számos döntésében foglalkozott. A 3174/2014. (VI. 18.) AB határozatában és a 7/2013. (III. 1.) AB határozatában is rögzítette, hogy a tisztességes eljárás (fair trial) követelménye „az eljárásjogi garanciák érvényesülését is felöleli, és egy olyan minőséget jelent, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet csupán megítélni”. E döntések alapján ezt a „minőséget”, ezt a követelményt az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk értelmezésében közigazgatási ügyekre is irányadónak tartotta és hangsúlyozta, hogy „e joggal szemben nem létezik mérlegelhető más alapvető jog, vagy alkotmányos cél, mert már maga is mérlegelés eredménye. Egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása mellett lehet az eljárás méltánytalan vagy igazságtalan, avagy nem tisztességes”. A közigazgatási perek megfelelő lefolytatására, a bírósági eljárás tisztességességének megítélésére is irányadóak az alkotmánybíróági döntésekben tett megállapítások.

[32] A kúriai gyakorlatban is merültek fel olyan esetek, amelyek a tisztességes eljárás követelményével kapcsolatos értelmezést kívántak meg. Így a Kúria Kfv.IV.37.366/2012/4. számú eseti döntése értelmében – amely döntés KGD 2014.90 szám alatt közzétételre került – a tisztességes eljárás jogát csak az a bírói mulasztás sérti, amely akadályozza, illetve szükségtelenül aránytalanul korlátozza a peres felek perbeli cselekményeit. Ez a kérdés tehát az egyedi eset körülményeinek vizsgálatával, mérlegelésével dönthető el.

[33] A Kp. első fejezete Alapvető rendelkezések cím alatt számos elvet rögzít, ezek közül a bíróság feladatát alapelvi szinten meghatározó 2. § önmagában is több olyan követelményt foglal magában, amelyek együttes figyelembevétele, összehangolása fontos elvárás a közigazgatási bíróságokkal szemben. A perkoncentráció elve a Kp. 2. § (2) bekezdésében a tisztességes eljárás elvének kimondása mellett, de a (3) bekezdésben önállóan is szabályozást nyert. Ez a perek gyors és hatékony intézésének feladatát rója a bíróságra; a célja, hogy a felek közötti jogvita mibenléte minél korábban tisztázódjon és a bíróság számára az ítélet meghozatalához szükséges valamennyi tény és bizonyíték a lehető legkorábban a rendelkezésre álljon, azaz a jogvita anyagi jogi és eljárásjogi keretei minél korábban rögzüljenek. Miként azt a Kp. Kommentár is kifejti: „A perkoncentráció követelményének címzettje egyfelől a bíróság, másfelől a felek. A bíróságot terhelő kötelezettség, hogy biztosítsa a per tisztességes tárgyalását és észszerű időn belül történő befejezését és szükség esetén tevőlegesen mozdítsa elő a felek eljárástámogatási kötelezettségét”. Ennek az elvnek a tartalmi lényege tehát, az egy tárgyaláson való érdemi befejezés kívánalma.

[34] Ezt elősegítendő számos határidő szabályozást nyert, így az az előírás is, amely szerint az első tárgyalást úgy kell kitűzni, hogy a védirat felperessel történő közlése a tárgyalás napját legalább 15 nappal megelőzze [Kp. 58. § (4) bekezdés]. Ez tehát felveti a perkoncentráció elvének összehangolását egy másik általános elvvel [Kp. 2. § (6) bekezdés], amelynek eredménye csak az lehet, hogy a Kp. 2. § (6) bekezdésében írt, a felek kellő informáltságára, a megismert beadványokra vonatkozó nyilatkozattételi jogukra vonatkozó elv megfelelő érvényesülése mellett biztosítható kizárólag a bíróság jogszerű és koncentrált eljárása. A bíróságnak tehát törekedni kell a gyors, határidőben való döntéshozatalra, ez azonban nem eredményezheti azt, hogy a peres felek valamely perbeli eljárási joga sérüljön (pl. bizonyítási indítvány előterjesztése).

[35] A bíróságnak így feladatát képezi, hogy a tényelőadások tisztázatlanságára, azok értelmezésére, kiegészítésére, az ellentmondások feloldására felhívja a figyelmet, a felekkel megtárgyalja a jogvita ténybeli és jogi vonatkozásait, amire akkor van lehetősége, ha a perben a kereset és a védirat rendelkezésre áll, azt a felek a tisztességes eljárás követelményének megfelelően megismerték. A tisztességes eljárás követelményének érvényesülése érdekében köteles gondoskodni arról a bíróság, hogy a felek minden, az eljárás során előterjesztett kérelmet, nyilatkozatot a bírósághoz benyújtott okiratot, bizonyítékot megismerhessenek és azokra – megfelelő határidőn belül – nyilatkozthassanak [Kp. 2. § (6) bekezdés, Kúria Kf.V.39.143/2021/4.]. Hangsúlyozni kell, hogy ehhez kapcsolódik a Kp. azon szabálya, hogy az első tárgyalást úgy kell kitűzni, hogy a védirat felperessel történő közlése a tárgyalás napját legalább 15 nappal megelőzze [Kp. 58. § (4) bekezdés].

[36] Ekkor kerülhet abba a helyzetbe a bíróság, hogy a közigazgatási jogvitát a kereseti kérelem, a felek által előterjesztett kérelmek és jognyilatkozatok keretei között el tudja bírálni [Kp. 2. § (4) bekezdés]. A szabály értelme nyilvánvalóan az, hogy az első tárgyalást érdemben, a kifejtetteknek megfelelően, a perkoncentráció elvét szolgálva meg lehessen tartani, hiszen mind a kereset, mind a védirat a peres felek előtt ismert és így a per „érdemi” tárgyalása elől elhárulnak az akadályok.

[37] Nem kétséges, hogy a jelen ügyben a per első, 2022. február 3-án megtartott tárgyalásán a felperes – annak ellenére, hogy azt a bíróság az idézéssel kiadni rendelte - nem ismerte az alperes védiratát, maga a bíróság is a védirat felperes részére történő kézbesítését rendelte el a jegyzőkönyvben, minek következtében a tárgyalási időköz az említett tárgyalás tekintetében nem volt megtartott. Így - a felek hozzájárulásának hiányában - a tárgyalás megtartására a bíróságnak nem volt lehetősége.

[38] Az az elv, hogy a per első tárgyalása az, amelyre a feleket szabályszerűen megidézték és amely megtartásának nem volt akadálya, már a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III.

törvény (régí Pp.) alkalmazása mentén is kikristályosodott elv volt (Pf.I/a.24618/2012/2., BH1994/323.). Ezen jogértelmezésbe illeszkedik a Kp. rendelkezéseinek összehangolt alkalmazása, mely alapján az első tárgyalásnak csak az tekinthető, amely tárgyalás az eljárási szabályok érvényre juttatásával került megtartásra. Ha az elsőként tartott tárgyalás vonatkozásában a tárgyalási időköz nem megtartott, nem tekinthető első – ha úgy tetszik „érdemi” - tárgyalásnak.

[39] A Kp. 78. § (3) bekezdése szerint bizonyítási indítvány előterjesztésére, illetve bizonyítási eszköz rendelkezésre bocsátására legkésőbb az első tárgyaláson van lehetőség. A Kp. 78. § (3) bekezdésében foglalt szabály érvényre juttatása érdekében a bíróságnak – amennyiben a fél tényállításait nem találja egyértelműnek vagy tisztázottnak – alkalmaznia kell már a per előkészítő szakaszában a Kp. 57. § (1) és (2) bekezdése, vagy a tárgyaláson a 71. § (2) bekezdés b) és c) pontjai, illetve a Kp. 71. § (3) bekezdése értelmében alkalmazandó Pp. 237. § (1)-(2), (4)-(5) bekezdése alapján az anyagi pervezetés eszközeit. Ennek keretében tájékoztatnia kell a feleket, ha valamely nyilatkozatukat ellentmondásosnak, hiányosnak tartja, vagy ha lényeges tényre vonatkozóan bizonyítékait, bizonyítási indítványait a fél nem terjesztette elő, fel kell hívnia ezek pótlására és egyúttal tájékoztatnia kell a bizonyíték indítvány előterjesztésének elmulasztása, illetve a bizonyítatlanság következményeiről.

[40] A Kúria a 9.K.702.503/2021/9. és a 9.K.702.503/2021/13. számú jegyzőkönyv tartalma alapján megállapította, hogy az elsőfokú bíróság csak formálisan tett eleget a 2022. február 3-án megtartott tárgyaláson ezen kötelezettségeinek, mert az ügyre vonatkozó egyediesített tájékoztatás a perben nem történt meg, illetve a bíró a bizonyításra vonatkozóan akkor tájékoztatás, amikor a per keretei, a kereset és a védirat még tisztázatlanok voltak az ügyben, hiszen a felperes nem ismerte a védirat tartalmát. Ebből következően az elsőfokú bíróság bizonyítással kapcsolatos tájékoztatása csak az általánosság szintjén mozoghatott. A peres felek az ügyre vonatkozó érdemi nyilatkozatot ezek ismeretében csupán a 2022. szeptember 29. napján megtartott tárgyaláson adtak elő.

[41] A megtartott eljárásjogi szabályokra figyelemmel első tárgyalásnak a 2022. szeptember 29. napján megtartott tárgyalás minősült a perben, amelyen a felperes bizonyítási indítványt terjesztett elő szakértői bizonyításra, azonban azt az elsőfokú bíróság – jogszabálysértően – arra hivatkozással mellőzte, hogy bizonyítási indítvány előterjesztésére legkésőbb az első (a 2022. február 3-án megtartott) tárgyaláson volt lehetőség.

[42] A bíróság akkor nyújt hatékony jogvédelmet a perben a félnek [Kp. 2. § (1) bekezdés], amennyiben a perben a megfelelő előkészítést követően már rendelkezésre álló és a felek által már megismert peres iratok – keresetlevél, védirat – alapján megtartott tárgyaláson ad az ügyre vonatkozó egyediesített tájékoztatást a peres fél részére.

[43] A jelen ügyben azonban az első tárgyaláson a védirat közlése nem történt meg a tárgyalást megelőzően (a tárgyalási időköz nem volt megtartott), a bíróság csak általános tartalmú tájékoztatást adott a bizonyítási kérdésekről. Továbbá a felperes által az első szabályos tárgyaláson előterjesztett bizonyítási indítvány teljesítését annak ellenére mellőzte, hogy az eljárási szabályok, a tisztességes eljárás követelményei e tárgyalás vonatkozásában érvényesültek, így a per első tárgyalásának minősülő, 2022. szeptember 29. napján megtartott tárgyaláson volt csak lehetősége a felperesnek bizonyítási indítványt előterjeszteni.

[44] Mindezek alapján a felperes felülvizsgálati kérelmében alappal hivatkozott a Kp. alapelvi rendelkezéseinek, a tárgyalásra vonatkozó, valamint, a Kp. anyagi pervezetés körében megjelölt szabályainak megsértésére, bizonyítási indítványa jogszerűtlen mellőzésére. Ezért a Kúria az eljárási jogszabálysértést megállapítva, a felülvizsgálati kérelem további előadását érdemben nem is vizsgálta, hiszen olyan eljárásjogi jogszabálysértés következett be az elsőfokú eljárás során, amely az ügy érdemére kihatott és amelynek

orvoslását követően a megismételt eljárásban kerülhet az elsőfokú bíróság abba a helyzetbe, hogy döntést hozzon.

[45] A fentiek alapján a Kúria a jogerős ítéletet a Kp. 121. § (1) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasította.

[46] Az új eljárásban az elsőfokú bíróság köteles az anyagi pervezetés eszközeit alkalmazni és a bizonyítás körében az ügyre egyediesített tájékoztatást adni a peres felek részére. A megismételt eljárásnak meg kell felelnie a Kúria jelen végzésében kifejtetteknek és a megjelölt jogszabályi előírásoknak.

A döntés elvi tartalma

A per első tárgyalása az, amely tárgyalás az eljárási szabályok érvényre juttatásával került megtartásra.

A bíróság köteles a jogvita kereteinek meghatározása érdekében az anyagi pervezetés eszközeit alkalmazni azt követően, hogy a felek a keresetlevelet és a védíratot megismerték és kijelölték a per kereteit.

Záró rész

[47] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Kp. 115. § (2) bekezdése értelmében alkalmazandó 107. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

[48] A felülvizsgálati eljárásban felmerült költség megállapítása a Kp. 115. § (2) bekezdése alapján alkalmazandó Kp. 110. § (3) bekezdésén alapul.

[49] A Kúria a felperes felülvizsgálati eljárásban felmerült költségét a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2), (3), (5) és (6) bekezdése alapján állapította meg a felperes által becsatolt megbízási szerződésben foglaltak alapján, a munkadíjat a kifejtett tevékenységhez igazítva.

[50] A Kúria az alperes felülvizsgálati eljárásban felmerült költségét az alperes által benyújtott költségjegyzékben foglaltakkal egyezően állapította meg.

[51] A végzés elleni felülvizsgálatot a Kp. 116. § d) pontja zárja ki.

Budapest, 2023. május 18.

dr. Darák Péter s.k.
a tanács elnöke

dr. Demjén Péter s.k.
s.k.

dr. Márton Gizella

előadó bíró

bíró

Ságiné dr. Márkus Anett s.k.
bíró

dr. Stefancsik Márta s.k.
bíró

A kiadmány hitelélül:
tisztviselő